

IL-KUNDIZZJONALITÀ

Gwida dwar l-obbligi

GVERN
TA' MALTA

RINUNZJA: L-informazzjoni mogħtija f'dan il-ktejjeb għandha jservi ta' gwida u m'għandhiex tiġi kkunsidrata bħala eżawrenti. Tali gwida hija suġġett għal tibdil skont il-ħtieġa. Għal informazzjoni kompluta dwar l-obbligi tal-Kundizzjonalità, dejjem huwa suġġerit li tikkonsulta mal-Pjan Strategiku tal-Politika Agrikola Komuni (PAK) għal Malta 2023-2027 li huwa ppubblikat fuq is-sit elettroniku www.fondi.eu

Introduzzjoni – Applikabbiltà u Obbligi

Fil-Pjan Strategiku tal-Politika Agrikola Komuni (PS-PAK) ta' Malta 2023 – 2027 niltaqgħu mat-terminu magħruf bħala 'Kundizzjonalità' li hija s-sistema ta' obbligi minimi stabbiliti madwar l-Unjoni Ewropea (UE) li għandhom jiġu osservati mill-bdiewa u r-raħħala matul il-ħidma tagħhom.

Mis-sena 2024, wara żviluppi li saru fil-livell Ewropew, u bħala risposta parzjali għat-talbiet tal-bdiewa Ewropej matul in-numru ta' protesti li ġew organizzati madwar l-Ewropa, il-legislazzjoni applikabbli għet mibdula biex il-**Kundizzjonalità u l-obbligi tagħha** saru **applikabbli biss** għall-benefiċjarji li **għandhom azjendi ta' 10 ettari jew aktar (ekwivalenti għal aktar minn 89-il tomna)**. L-**azjenda tinkludi r-razzett u l-għelieqi kollha tal-benefiċjarju** rreġistrati mal-Aġenzija għall-Pagamenti Rurali u Agrikoli (ARPA); anke dawk li mhumiex **marbutin mas-sussidju, u huma kollha suġġetti għall-kontrolli u penalitajiet tal-Kundizzjonalità**.

Il-Kundizzjonalità tista' tiġi spjegata faċilment miż-żewġ aspetti tekniċi tagħha. Dawn huma:

1. **Ir-Rekwiżiti Statutorji ta' Ġestjoni (RSĠ)**
2. **Il-Kundizzjonijiet Agrikoli u Ambjentali Tajbin (KAAT)**

Il-ksur ta' dawn l-obbligi fuq l-azjenda jista' jwassal għal tnaqqis fil-pagamenti.

Kwalunkwe nuqqas ta' konformità mal-obbligi applikabbli identifikata matul il-kontrolli fuq il-post (anki għal dawk il-benefiċjarji li għalihom il-Kundizzjonalità mhijiex applikabbli), ser tiġi rrapportata lill-awtoritajiet kompetenti.

L-ebda penali fil-pagament ma tapplika għall-benefiċjarji b'azjenda ta' anqas minn 10 ettari (sa 89-il tomna).

Ksur Tal-Obbligi u Penali Amministrattivi

- It-tnaqqis jiġi kkalkulat abbażi tal-pagamenti li jkunu ngħataw jew li jkunu ser jingħataw fis-sena kalendarja li fiha jkun seħħ in-nuqqas ta' konformità.
- It-tnaqqis tal-pagament jitqies fuq il-gravità, l-estent, il-permanenza jew l-okkorrenza mill-ġdid u l-intenzjonalità tan-nuqqas ta' konformità li jkun instab.
- F'każ li jkun hemm ksur ta' obbligu tal-Kundizzjonalità **għall-ewwel darba**, it-tnaqqis ikun ta' **1% jew 3% jew 5%** tal-ammont totali tal-pagament skont il-gravità, l-estent u l-permanenza tal-ksur tal-obbligu. Il-penali mgarrba għal dik is-sena **ma taqbiżx I-10 %** tal-pagament totali dovut u jkun rakkomandat li l-bidwi u/jew ir-raħħal jikseb parir tekniku mingħand l-AgriConnect.
- Jista' jagħti l-każ li n-nuqqas ta' konformità jkollu konsegwenzi **insinifikanti** għall-kisba tal-għan tal-istandard jew ir-rekwiżit ikkonċernat. F'każijiet bħal dawn **biss** ma tiġi applikata **ebda penali amministrattiva**, imma jkun rakkomandat li l-bidwi u/jew ir-raħħal jikseb parir tekniku mingħand l-AgriConnect.
- Fejn **l-istess nuqqas ta' konformità jippersisti jew jerga' jseħħ** darba fi żmien tliet (3) snin kalendarji konsekuttivi, il-perċentaġġ ta' tnaqqis ikun ta' **10%** tal-ammont totali tal-pagamenti, u l-penali mgarrba għal dik is-sena ma taqbiżx **I-20%** tal-pagament totali dovut. Huwa **mandatorju** li l-bidwi u/jew ir-raħħal jikseb parir tekniku mingħand l-AgriConnect.
- Okkorrenzi oħra tal-istess nuqqas ta' konformità mingħajr raġuni ġustifikata mill-benefiċjarju jitqiesu bħala każijiet ta' nuqqas ta' **konformità intenzjonali**. F'każ ta' nuqqas ta' **konformità intenzjonali**, il-perċentaġġ ta' tnaqqis jkun ta' **15%** tal-ammont totali tal-pagamenti u l-penali mgarrba għal dik is-sena **ma taqbiżx il-100%**. Huwa **mandatorju** li l-bidwi u/jew ir-raħħal jikseb parir tekniku mingħand l-AgriConnect.

F'każ fejn **l-istess nuqqas ta' konformità jippersisti jew jerga' jseħħ** darba fi żmien tliet (3) snin kalendarji konsekuttivi

il-penali **minima** tkun ta': **10%**

U l-penali **massima** ma taqbiżx l-: **20%**

Huwa **mandatorju** li l-bidwi u/jew ir-raħħal jikseb parir tekniku mingħand l-AgriConnect.

F'każ li jiġi misjub ksur ta' obbligu jew nuqqas ta' konformità **għall-ewwel darba**, il-penali **minima** tkun ta':

0% jew **1%** jew **3%** jew **5%**
(0% f'każijiet ta' nuqqas ta' konformità **insinifikanti** biss)

U l-penali **massima** ma taqbiżx:

10%

Huwa rakkomandat li l-bidwi u/jew ir-raħħal jikseb parir tekniku mingħand l-AgriConnect.

F'każ ta' **okkorrenzi oħra** tal-istess nuqqas ta' konformità (nuqqas ta' **konformità intenzjonali**)

il-penali **minima** tkun ta': **15%**

U l-penali **massima** ma taqbiżx l-: **100%**

Huwa **mandatorju** li l-bidwi u/jew ir-raħħal jikseb parir tekniku mingħand l-AgriConnect.

Dettalji Dwar l-Obbligi taż-Żamma tal-Art F'Kundizzjoni Agrikola u Ambjentali Tajba (KAAT)

KAAT 1

Mhux applikabbli għal Malta

KAAT 2

Protezzjoni tal-art mistagħdra u tat-torbiera

KAAT 3

Projbizzjoni tal-ħruq tal-qasbija fir-raba' tal-ħrit, ħlief għal raġunijiet ta' saħħa tal-pjanti

KAAT 4

Stabbiliment ta' strixxi ta' lqugħ tul il-mogħdijiet tal-ilma

KAAT 5

Gestjoni tal-ħdim tar-raba', li jnaqqas ir-riskju tad-degradazzjoni u l-erożjoni tal-ħamrija, inkluż il-konsiderazzjoni tal-pendil

KAAT 6

Kopertura minima ta' ħamrija biex tiġi evitata ħamrija għerja f'perjodi li huma l-aktar sensittivi

KAAT 7

Newba tal-għelejjel f'raba' li jinħadem, ħlief għal għelejjel li jikbru taħt l-ilma

(Applikabbli biss għal benefiċjarji b'10 ettari jew aktar, ekwivalenti għal 89-il tomna jew aktar, ta' raba' li jinħadem).

KAAT 8

Is-sehem minimu miż-żona agrikola ddedikata għal żoni jew karatteristiċi mhux produttivi

KAAT 9

Mhux applikabbli għal Malta

L-għanijiet tal-KAAT huma intiżi sabiex il-bdiewa jużaw sistemi agrikoli tajbin li ma jikkawżawx ħsara lill-ambjent, u għaldaqstant għandhom isewgu l-obbligi li ġejjin:

- ✓ Fuq art b'pendenza ta' **iktar minn 10%**, il-ħrit għandu dejjem isir **kontra il-pendenza tal-art**.
- ✓ Il-livell ta' **materja organika** fil-ħamrija jrid jinżamm adegwat bi prattici approprijati permezz ta' użu ta' fertilizzanti organiċi u newba tal-għelejjel.
- ✓ Fertilizzanti minerali u sintetiċi għandhom jinħażnu f'**faċilitajiet ta' ħażna xierqa** bħal locker li jissakkar, **u jkollhom it-tikketta originali tagħhom**.
- ✓ Fertilizzanti likwidi għandhom jinħażnu 'il **boġhod mir-riżorsi tal-ilma, f'tankijiet reżistenti** għall-korrużjoni u li **ma jnixxux**.
- ✓ Bejn **I-1 ta' Novembru u I-31 ta' Diċembru**, l-għelieqi jrid ikollhom wiċċ tar-raba' jew kopertura tal-ħamrija. Għalhekk, il-bdiewa b'art mistrieħa jridu:
  - iħallu residwi tal-pjanti, qasbija u/jew forma ta' veġetazzjoni fuq tal-anqas **80%** tal-art biex dawn iservu bħala kopertura fuq l-għalqa, jew
  - iħallu veġetazzjoni spontanja matul dan il-perjodu fuq mill-inqas **80%** tal-għalqa.

✗ Eżempju ta' tgħaffiġ b'makkinarju goff fl-għelieqi

✗ Eżempju ta' ħruq fuq għalqa ta' aktar minn 10m²

- ✓ Bejn **I-1 ta' Novembru u I-31 ta' Diċembru**, bdiewa li jkollhom uċuħ tar-raba' permanenti (eżempju sigar tal-frott) iridu:
  - iħallu r-residwu tal-pjanti tal-uċuħ tar-raba' temporanji fuq tal-inqas **50%** tal-uċuħ tar-raba' permanenti ta' kull azjenda biex iservu ta' kopertura jew
  - iħallu veġetazzjoni spontanja matul dan il-perjodu fuq mill-inqas **50%** tal-uċuħ tar-raba' permanenti ta' kull azjenda biex iservu bħala kopertura. Il-ħaxix selvaġġ matul dan il-perjodu, jista' jiġi kkontrollat **biss** b'mower jew grass cutter. Il-ħaxix ħażin imneħħi matul dan il-perjodu għandu jinżamm bħala *mulch*.

- ✓ Bdiewa **b'iktar minn 10 ettari/aktar minn 89-il tomna** ta' art agrikola għandhom jiżguraw li jinżammu l-karatteristiċi tal-pajsagġ.
- ✗ M'għandu jintuża ebda makkinarju agrikolu **meta l-ħamrija tkun mifqugħha bl-ilma/mistagħdra**.
- ✗ Tgħaffiġ bla bżonn **b'makkinarju goff**, għandu dejjem jiġi evitat.
- ✗ Żbir ta' arbuxelli u sigar hu projbit bejn **I-1 ta' Frar u 30 ta' Settembru**, sakemm is-sigra ma tkunx sigra tal-frott fi ġnien ta' sigar tal-frott, jew jekk tkun tifforma parti minn ċinturin ta' kenn (mir-riħ u/jew mill-melħ) f'ġnien ta' sigar tal-frott, jew vinja dwieli.
- ✗ Il-qasbija u l-fdal tal-ħaxix m'għandhomx jinħarqu fuq il-ħamrija f'kobar ta' **aktar minn 10m²**, ħlief b'ordni **tad-Direttorjat għall-Ħarsien tal-Pjanti**.
- ✗ M'għandux jithalla ħaxix ħażin, jew forom oħra ta' veġetazzjoni li jistgħu **jwasslu għall-abbandun** ta' parti minn jew l-għalqa kollha.
- ✗ M'għandiex tinsab evidenza ta' ħsara ikkawżata minn attivitajiet agrikoli fuq żoni meqjusin bħala **artijiet mistagħdra**.

Dettalji dwar l-Obbligi tar-Rekwiżiti Statutorji ta' Ġestjoni (RSĠ)

RSĠ 1 Protezzjoni tal-ilma kontra emissjonijiet ta' sustanzi perikolużi għall-ilma
RSĠ 2 Protezzjoni tal-ilma kontra t-tniġġis ikkawżat min-nitrati minn sorsi agrikoli
RSĠ 3 Konservazzjoni tal-għasafar selvaġġi
RSĠ 4 Konservazzjoni tal-abitat naturali u tal-fawna u l-flora selvaġġa
RSĠ 5 Sigurtà tal-ikel
RSĠ 6 Projbizzjoni fuq l-użu ta' ormoni
RSĠ 7 u 8 Prodotti għall-Protezzjoni tal-Pjanti (PPPs)
RSĠ 9 Benesseri tal-ghoġġiela
RSĠ 10 Benesseri tal-majjali
RSĠ 11 Benesseri tal-annimali

RSĠ 1 Protezzjoni tal-ilma kontra emissjonijiet ta' sustanzi perikolużi għall-ilma

- ✓ Il-boreholes u/jew bjar għandhom ikunu **elevati mill-art** (mhux inqas minn pied 'il fuq minn wiċċ l-art), u għandhom ikunu **mgħottija jew magħluqa f'kamra**.
  - ✓ Sorsi tal-ilma li jiġu użati għat-tisqija, li jinkludu sorsi naturali u/jew vetturi li jgħorru l-ilma għandhom **ikunu registrati** mal-Awtorità ta' Malta għar-Riżorsi (MRA).
-
- ✗ *M'għandiex tinstab evidenza ta' rimi dirett u/jew indirett ta' sustanzi imnizlin fl-iskeda numru VIII tad-Direttiva 2000/60/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tat-23 ta' Ottubru 2000.*

RSĠ 2 Protezzjoni tal-ilma kontra t-tniġġis ikkawżat min-nitrati minn sorsi agrikoli

- ✓ L-użu tal-fertilizzant jista' jsir bejn **is-16 ta' Marzu u l-14 ta' Ottubru** u bbażati fuq Pjan ta' Fertilizzazzjoni (*Fertiliser Plan*).
- ✓ L-użu ta' fertilizzanti jrid isir skont **il-Pjan ta' Fertilizzazzjoni** (*Fertiliser Plan*).
- ✓ Il-fertilizzanti minerali għandhom **jinħaznu 'l bogħod** mill-ikel bħal: ħaxix, ġwież, għalf u ħalib.
- ✓ Il-fertilizzanti għandhom jinħaznu fil-**kontenituri** (pakketti, boroż, xkejjer) u **bit-tikketta originali tagħhom**.

- ✗ **Demel likwidu (slurry)** m'għandu **qatt** jiġi applikat fuq ir-raba'.
- ✗ Il-fertilizzanti (naturali u artifiċjali) ma jistgħux jiġu applikati:
  - direttament f'nixxieġha tal-ilma,
  - f'distanza ta' anqas minn 5 metri 'l bogħod minn passagġ tal-ilma,
  - f'distanza ta' anqas minn 5 metri 'l bogħod minn nixxieġha tal-ilma, spiera, bir, borehole jew riserva naturali,
  - f'distanza ta' anqas minn 30 metru 'l bogħod minn borehole użata għall-estrazzjoni tal-ilma tax-xorb,
  - f'distanza ta' anqas minn 100 metru 'l bogħod mill-kosta.

✗ Eżempji ta' fertilizzanti qrib sorsi tal-ilma

- Fir-ritratt qed jidhru pakketti ta' fertilizzanti li tħallew viċin sors tal-ilma. Hawn wieħed mhux qed iżomm id-distanza ta' 5 metri kif mitlub, allura qed jikser wieħed mill-obbligi ta' **RSĠ 2**.
- Qed jinkiser l-obbligu ukoll ta' **RSĠ 4** għall-fatt li hemm xi skart mormi.

RSĠ 3 Konservazzjoni tal-għasafar selvaġġi

L-għan ta' dan l-RSĠ huwa li jissalvagwardja l-għasafar selvaġġi, speċjalment dawk li huma protetti bil-liġi. Dawn li ġejjin huma uħud mill-obbligi ta' dan l-RSĠ:

- ✗ M'għandux isir **insib** jew **kaċċa** fuq **tajr protett bil-liġi**.
- ✗ Imnasab li jinsabu **fuq ix-xagħri** jew **żoni oħra protetti** huma projbiti.
- ✗ Ma jistgħux jintużaw **metodi illegali** ta' insib u kaċċa.
- ✗ Ma jistax isir insib u kaċċa meta **l-istaġun ikun magħluq**.
- ✗ Huwa pprojbit li **jinzammu għasafar protetti** mingħajr permess u/jew liċenzja.
- ✗ M'għandhom qatt jiġu ddisturbati **għasafar bil-bejta**. Għandom jiġu evitati attivitajiet u prattiċi li jistgħu jkunu ta' xkiel għall-għasafar li jkunu qed ibejtu.
- ✗ M'għandha ssir **ebda ħsara jew tneħħija ta' bejtiet u bajd** ta' għasafar protetti.

Il-lista ta' tajr protett tinsab **fl-Avviz Legali 79 tal-2006** - Regolamenti tal-2006 dwar il-Konservazzjoni tal-Għasafar Selvaġġi.

RSĠ 4 Konservazzjoni tal-abitat naturali, u tal-fawna u l-flora Selvaġġi

Dan l-RSĠ jikkoncerna l-ħarsien tal-ambjent naturali kif ukoll il-protezzjoni ta' flora selvaġġa.

- ✓ Il-ħitan tas-sejjeħ għaż-żamma tal-ħamrija għandhom ikunu **mizmuma f'kundizzjoni tajba**.
- ✗ M'għandux jintrema jew jithalla **skart** fl-għelieqi.
- ✗ M'għandiex issir ħsara **lill-abitat naturali**.
- ✗ It-tkattir ta' **siġar invażivi** u li **jagħmlu ħsara lill-ambjent** (bħall-Ewkaliptus u l-Akaċja), huwa projbit.
- ✗ M'għandhiex issir ħsara **lis-siġar protetti** bil-liġi (bħall-Ħarrub u Prinjol).

Il-lista ta' siġar protetti u invażivi tinsab fil-**Leġislazzjoni Sussidjarja** numru **549.123**

- ✓ Eżempju ta' ħajt tas-sejjeħ fi stat tajjeb

- ✗ Eżempju ta' ħajt tas-sejjeħ fi stat ħazin, li qed iwassal għal telf ta' ħamrija

- ✗ Eżempju ta' tkattir ta' siġra invażiva (Ewkaliptus)

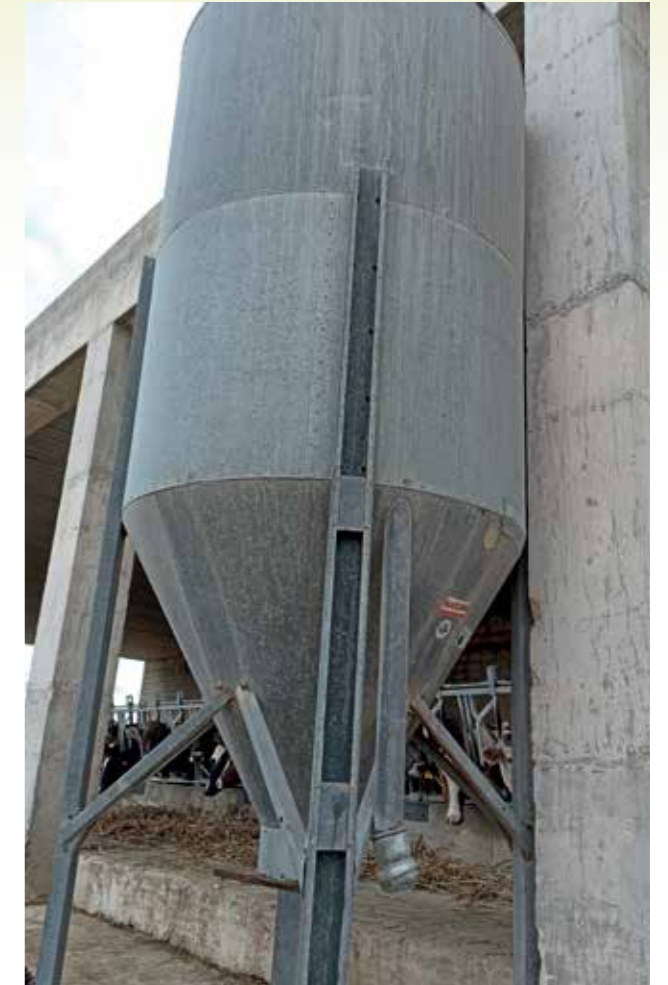

✘ Eżempji ta' skart fl-għelieqi

RSĠ 5 Sigurtà tal-ikel

Dan l-RSĠ jikkonċerna is-sigurtà tal-ikel:

- ✓ Il-postijiet tal-ħażna u l-kontenituri għandhom **jinżammu nodfa u xotti**.
  - ✓ Għandhom jinżammu rekords aġġornati dwar **ix-xiri ta' ġwież u tal-magħlef**.
  - ✓ Għandhom jinżammu rekords dwar **il-kwantità, ditta tal-ġwież** kif ukoll **data tal-iskadenza** tal-għalf mixtri.
  - ✓ Il-ġwież kollu, kemm dak medikat u dak mhux medikat, għandu **jinħażen b'mod separat**.
  - ✓ L-addittivi tal-għalf u/jew il-mediċini veterinarji għandhom jiġu **awtorizzati jew preskritti minn veterinarju**.
  - ✓ Għandha **tinżamm l-iġene** madwar ir-razzett kollu.
- ✘ *M'għandu jkun hemm ebda rekord jew evidenza li r-ruminanti qed jingħataw **għalf ta' proteini ġejja mill-animali**.*

RSĠ 6 Projbizzjoni fuq l-użu ta' ormoni

Dan ir-RSĠ jikkoncerna l-projbizzjoni tal-użu ta' ormoni u għaldaqstant, għandhom jiġu mħarsa dawn is-sewta ta' regoli:

- ✓ Sustanzi li għandhom azzjoni ormonali jew tirostatika u ta' *beta-agonists*, li jinħażnu fir-razzett għandhom ikollhom **preskrizzjoni minn veterinarju li ma tiġgeddidx**.
- ✓ Sustanzi li fihom oestadiol, *testosterone* u *progesterone* mogħtija lill-annimali tar-razzett għandhom **jiġu dokumentati**.
- ✓ Jekk jingħata trattament ormonali għandu jkun hemm rekords li juru d-dettalji li ġejjin f'reġistru:
  - (a) tip ta' trattament
  - (b) it-tip ta' prodotti awtorizzati
  - (ċ) id-data tat-trattament
  - (d) l-identità tal-annimali ttrattati
  - (e) il-kundizzjoni dijanjostika.
- ✓ Ir-reġistru tal-użu ta' mediċini għandu jkun preżenti fir-razzett u għandu **jinżamm tagħrif aġġornat dwar l-użu ta' mediċina**.

RSĠ 7 u 8 Prodotti għall-Protezzjoni tal-Pjanti (PPPs)

Dawn ir-RSĠ jikkoncernaw fost l-oħrajn il-ħażna, l-użu u rimi ta' Prodotti għall-Protezzjoni tal-Pjanti:

- ✓ Meta wiehed jixtri, jittrasporta, jaħzen u juża pestiċidi/bexx għandu jkollu **liċenzja valida tal-użu tal-bexx**.
- ✓ Il-pestiċidi jridu jkunu **awtorizzati mill-Awtorità ta' Malta għall-Kompetizzjoni u għall-Affarijiet tal-Konsumatur (MCCAA)**.
- ✓ Il-pestiċidi awtorizzati għandhom **jintużaw biss** fuq il-frott u l-ħxejjex indikati fuq it-tikketta.
- ✓ Għandu **jintuża ilbies protettiv** (maskla, ingwanti u inċirata) u tagħmir adegwat (mutur jew pompa biex jiġi applikat il-bexx, miżien u tazzi tal-kejl biex tiġi applikata d-doża t-tajba).
- ✓ Għandhom jinżammu rekords aġġornati dwar **ix-xiri u użu tal-pestiċidi**.
- ✓ Il-pestiċidi għandhom jinżammu **f'locker tal-ħadid jew tal-plastik**. Importanti li l-*locker* u/jew il-post fejn jinżamm il-bexx ikunu **b'aċċess limitat**.
- ✓ Il-kontenituri vojta tal-bexx għandhom **jinġabru f'barmil apposta** u wara jintremew f'Ċentri tal-Immaniġġjar tal-Iskart tal-*WasteServ*.

✓ Eżempju ta' post xieraq ta' ħażna għall-PPPs li għandu aċċess limitat.

✓ Eżempju ta' ilbies protettiv (maskla, ingwanti, inċirata), nodfa mir-residwi tal-bexx

RSĠ 9 Bennesseri tal-għoġġiela

Dan ir-RSĠ jikkonċerna il-bennesseri tal-għoġġiela:

- ✓ L-għoġġiela għandhom ikollhom il-possibbiltà ta' **kuntatt fiżiku u viżwali** ma' xulxin.
  - ✓ L-akkomodazzjoni tal-għoġġiela għandha tkun mibnija b'mod li tippermetti lil kull għoġol jimtedd, jistrieħ, iqum u jnaddaf lilu nnifsu mingħajr problemi.
  - ✓ L-għoġġiela għandhom jingħataw dieta li tinkludi l-*'calf starter'*.
  - ✓ Il-fond, maqjel, tagħmir u għodda użati għall-għoġġiela iridu **jitnaddfu tajjeb u jkunu diżinfettati** biex jiġi evitat tixrid ta' mard.
  - ✓ L-art trid tkun **lixxa iżda ma tiżloqx**.
  - ✓ L-għoġġiela kollha akbar minn ġimgħatejn irid ikollhom **aċċess** għal kwantità suffiċjenti ta' **ilma nadif u frisk**.
-
- ✗ L-għoġġiela m'għandhomx jinżammu marbuta għal **aktar minn siegħa**.
  - ✗ Għoġġiela li għandhom **aktar minn 8 ġimgħat** m'għandhomx jinżammu magħluqa f'maqjel maqtuġh għalihom waħedhom, sakemm mhux b'ċertifikat preskritt minn veterinarju.

RSĠ 10 Bennesseri tal-ħnieżer

Dan ir-RSĠ jikkonċerna il-bennesseri tal-ħnieżer:

- ✗ Il-ħnieżer **m'għandhomx jinżammu marbutin**.
- ✗ **Ħsejjes kostanti** jew **li jaħsdu** għandhom **ikunu evitati** fil-partijiet tal-bini fejn jinżammu l-majjali.
- ✗ Il-qtuġh tad-darb u t-tnaqqis tan-nejbiet ma jridux jitwettqu b'rutina iżda **biss meta jkun hemm evidenza ta' ħsara lill-bzieżel** ta' xi majjala jew tal-widnejn jew id-darb ta' majjali oħra.
- ✗ L-ebda qazquż **m'għandu jinfatam mill-majjala qabel ma jkollu 28 jum**, sakemm il-bennesseri jew is-saħħa tal-majjala jew tal-qazquż ma jintlaqtux ħażin. Madankollu, il-qzieqez **jistgħu jinfatmu sa sebat'ijiem qabel** jekk dawn jitpoġġew f'fondi speċjalizzati li jkunu **mbattla, mnaddfa u diżinfettati** sew.

RSĠ 11 Bennesseri tal-annimali

Dan ir-RSĠ jikkonċerna l-bennesseri tal-annimali:

- ✓ Il-ħwat u l-imxatar għandhom ikunu **mghottija, iddiżinjati, mibnija u mpogġija** kif suppost biex tkun **evitata** kwalunkwe tip ta' **kontaminazzjoni**.
- ✓ It-tagħmir awtomatiku jew mekkaniku essenzjali għall-ħarsien tal-annimal għandu jiġi **spezzjonat tal-anqas darba kuljum**.
- ✓ It-tagħmir elettroniku għandu jkun installat b'mod li **jevita xokkijiet**.
- ✓ L-annimali għandhom jingħataw **dieta bilancjata**.
- ✓ L-annimali għandhom ikollhom aċċess **għal provvista xierqa ta' ilma nadif u frisk**.
- ✓ L-annimali għandhom jkollhom **aċċess għall-għalf f'intervalli** skont il-bżonnijiet fiżjoloġiċi tagħhom.

- ✓ Għandu jkun hemm **qlib adegwat** biex l-art ma żzommx ilmijiet u l-friex jinżamm xott u nadif, filwaqt li l-art tkun **lixxa iżda ma tiżloqx**.
  - ✓ Annimali morda jew midruba għandhom **jiġu iżolati** f'akkomodazzjonijiet apposta.
  - ✓ Għandu **jinżamm tagħrif ta' kull trattament mediku** u dan għandu jinkludi anke in-numru ta' **mwiet**.
-
- ✗ **Il-moviment ħieles tal-annimal m'għandux jiġi ristrett** b'mod li jikkawża tbatija jew ħsara.
  - ✗ L-annimali m'għandhomx **jinżammu fi dlam permanenti**, iżda fl-istess ħin għandu jkollhom perjodu ta' **mistrieħ mid-dawl artifiċjali**.
  - ✗ L-annimali **m'għandhomx jingħataw sustanzi** ħlief dawk li jingħataw għal għanijiet terapewtiċi jew profilattiċi, jew għal skopijiet ta' trattament żootekniku.

